

Barcelona, 10 de maig de 2012

ANY V. núm. **170**

Esclaves de Maria Immaculada: reelecció de la Gna. María Mato Carreira com a superiora general

TOT PER MARIA A MAJOR GLÒRIA DE DÉU

L'amor de Déu ens impulsa a caminar.

Tinc el gust de comunicar-vos que, com a Congregació Religiosa, hem celebrat el nostre XVII Capítol general a València, amb el lema **“Arrelades en Crist creixem en**

Fraternitat infont Esperança”. Durant el seu transcurs hem revisat la nostra vida en tots els aspectes a la llum de l'Evangelí, buscant ser fidels al carisma llegat per la nostra Fundadora, la beata Juana María Condesa Lluch.

En el desenvolupament del Capítol ha estat reelegida Superiora general de la nostra Congregació la Gna. María Mato Carreira, per al període 2012-2018.

Laia de Ahumada va presentar *Monjas* a Barcelona

El dijous dia 19 d'abril, a les 19.30 h, es presentà el llibre *Monjas*, escrit per Laia de Ahumada, un llibre de converses amb vint religioses amb pròleg de Carme Riera. Va ser a la Casa del Llibre de la Rambla de Catalunya, 37 (Barcelona).

L'acte fou presentat per Ignasi Moreta, doctor en Humanitats i editor de Fragmenta, i hi van intervenir Laia de Ahumada, doctora en Filologia catalana i autora del llibre, Carme Riera, doctora en Filologia hispànica i autora del pròleg de llibre, que ho féu des d'un vídeo, i Lluís Serra, secretari general de la Unió de Religiosos de Catalunya. Clogué l'acte Xavier Puigdollers, director general d'Afers Religiosos de la Generalitat de Catalunya. *Monjas* fou escrit inicialment en català l'any 2008. Aquesta edició, que incorpora el pròleg de Carme Riera, ha estat traduïda per Julia Argemí i es publica a la col·lecció Fragmentos, que aplega els llibres de Fragmenta publicats en castellà.

L'acte fou organitzat conjuntament per la Casa del Llibre i Fragmenta Editorial i **comptà amb la col·laboració de la Unió de Religiosos de Catalunya** i la Direcció General d'Afers Religiosos de la Generalitat de Catalunya.

Intervenció de Laia de Ahumada

El llibre que avui presentem no és un assaig sobre les monges, sinó un llibre amb vint autobiografies escrites al dictat.

És un espai obert perquè elles mateixes s'expressin i ens expliquin amb total llibertat quina és la seva experiència vital, una experiència assentada en el desig de viure l'absolut d'una forma totalitzadora. I això que ens expliquen justifica la intenció d'aquest llibre, i de l'autora: mostrar la plenitud que viuen unes dones que, al llarg de la història, han suscitat sentiments tan contraposats: han estat venerades i menyspreades, respectades i ofeses, beatificades i objecte de mofa; per això no és d'estranyar que la paraula «monja» sovint ens serveixi per designar persones pusil·lànimes i de poc interès.

La història de les monges és una part de la història de les dones, malgrat que sovint se'ns ha fet creure que, com els àngels, no tenien sexe. I, si les dones segueixen sent les germanes petites de la humanitat, encara ho són més en el si de les religions, on formen una majoria silenciosa i silenciada.

Quan el llibre va sortir publicat en català hi va haver un rebombori mediàtic que no s'esperava d'un tema com aquest, però que d'altra banda és comprensible, perquè trenca la imatge estereotipada que es té de les monges i obre una finestra a un món desconegut —i no exempt

d'un cert morbo— per als entrevistadors de premsa, ràdio i televisió. També hi va ajudar el to i el llenguatge del llibre, pensats per a un públic ampli —no únicament religiós—, amb la intenció de posar a l'abast experiències vitals en què qualsevol pogués emmirallar-s'hi.

Així, la gent em preguntava, sorpresa, com podia existir tanta riquesa de vida ocultada, com és que no s'havia sentit a dir res d'aquelles dones, com és que no havien parlat abans. La resposta és evident: mai abans no havien

parlat perquè mai, abans, ningú no s'havia pres la molèstia de preguntar-los res, ja que sempre s'havia considerat que les dones, en aquest cas monges, no tenien res a dir; i, a força de repetir-ho, elles també s'ho havien cregut.

Aquesta idea la recull en el s. XVII l'agustinianista Antoni Marqués, quan aconsella, en el seu *Tratado contra el afeite y mundo mujeril*, condemnar les monges a l'oblit: «El concepto que de las monjas se ha de tener es a semejanza del que tenemos de las almas del purgatorio, saber que las hay, no verlas y rogar por ellas».

Les monges, des dels inicis de la vida religiosa, han estat sotmeses a l'autoritat masculina, però, sense fer soroll, han aconseguit fer creure als homes que aquests les governaven mentre elles feien allò que creien que havien de fer; i l'autoritat ha fet els ulls grossos amb una condició: que no traspassés els murs de la clausura, que ningú no se n'assabentés, que no hi hagués escàndols ni xafarderies, que no estiguessin en boca de ningú, que el seu honor i el

de l'autoritat eclesial quedés preservat, intacte. El silenci a canvi d'una certa autonomia. Una tàcita proposta que les ha fet surar fins als nostres dies.

Donar veu a les religioses, obrir un espai perquè parlin, no és res de nou, però sí que ho és el fet que hagi estat una dona, en aquest cas jo mateixa, qui ho hagi fet, ja que obrir un espai perquè les dones parlin sempre ha estat una prerrogativa masculina; voler escoltar les monges ha estat una necessitat dels homes que s'ha anat repetint al llarg de la història de forma intermitent, sobretot quan la saturació teològica ha obert una escletxa a la mística, a l'experiència, que va de bracet del femení.

El franciscà Lamberto de Ratisbona, al s. XIII, es pregunta: «¿Com és possible que una dona sigui capaç de percebre de Déu alguna cosa que els homes savis no? La dona està preparada per a entendre perquè es receptiva per naturalesa i, en ser receptora, és dolça i, en ser dolça, és capaç de percebre la dolcesa de la unió».

No entraré en el tema de la mística i del femení, que ens portaria per altres camins; tan sols m'interessa ressaltar, del franciscà, la pregunta que es fa: «¿Com és possible?», perquè manifesta una necessitat i demana una resposta que només poden donar, en aquell moment, unes dones religioses: monges, beates o beguines.

Aquesta necessitat la trobem en els segles XII i XIII, i d'ella sorgeix, com un doll, tota la riquesa de les místiques del Rin, que s'escampa per altres llocs d'Europa.

La tornem a trobar, en els s. XVI i XVII, a la Península Ibèrica, abans i després del Concili de Trento (1545-1563), quan Felip II lluita per convertir l'Església espanyola en campiona del catolicisme i en glòria de la monarquia, en un intent desesperat per salvar del naufragi l'imperi espanyol.

És aleshores quan proliferen en els monestirs els Llibres de la Vida o Autobiografies per obediència —segons el model de Teresa de Jesús; i també les biografies femenines, escrites pels seus confessors— o pels biògrafs de l'orde.

Es tracta de narracions de vida —autògrafes o dictades— fetes des de la perspectiva de la intervenció divina i dels favors rebuts, a través de visions i revelacions divines.

Tot plegat no queda tan lluny del que jo he volgut fer en aquest llibre, perquè el meu objectiu no era que les monges em responguessin preguntes tòpiques sobre l'Església i la dona, la castedat o l'obediència, sinó que

m'expliquessin la vida des d'aquesta perspectiva de la presència de Déu en la seva existència, que em parlessin del seu desig d'Absolut, potser per intentar entendre aquest afany secular, en totes les religions, de considerar una única via per viure'l, manifestada en forma de renúncia i d'ascesi, com si l'abandó del món fos l'únic camí cap a la totalitat.

A diferència dels confessors antics, jo no els vaig preguntar pels pecats, sinó per allò que donava sentit a la seva vida, que estava amagat en el seu desig profund, i per això em vaig convertir en confident d'una certesa: la que tenien de sentir-se «en companyia» al llarg d'un camí vital que, per a la majoria, neix abans del Concili Vaticà II (1962-1965) i segueix viu encara.

És evident que existeixen diferències importants entre els escrits del s. XVII i el que avui presentem, una d'elles, la llibertat d'expressió. He parlat «d'autobiografies per obediència» perquè eren els confessors els qui manaven a les monges que escrivissin, ja que era impensable que ho fessin per decisió pròpia. L'objectiu de l'obligació era poder disposar d'una prova sobre l'heretgia o l'ortodòxia de l'autora. Si no la superava, era silenciada; si la superava, era utilitzada amb finalitats propagandístiques per enaltir l'Església, l'orde i la comunitat a la qual pertanyia, ja que la fama de santetat afavoria les vocacions i els donatius.

Ens podem imaginar com se sentien aquestes dones mentre escrivien el seu viure, amb l'angúnia de saber que podien estar dictant la pròpia sentència de mort, pensant que els seus escrits podien arribar a mà dels inquisidors. Escriure amb aquesta espasa de Dàmocles suspesa damunt del cap les obligava a refugiar-se en esquemes repetitius, en un dir per dir, i les feia ser poc espontànies; però no totes, ja que algunes amagaven, entre línies, el seu *ser*, i d'altres, l'expressaven tal com raja, sense por a la mort, potser perquè *no dir* és també una forma de morir.

Algunes d'aquestes dones que no es van saber cenyir al discurs dogmàtic van ser condemnades per heretges.

Ara vivim uns altres temps, i malgrat que les dones a l'Església segueixen sent ciutadanes de segona categoria, les monges entrevistades no han tingut cap por de mostrar públicament la seva vida i el seu pensament, i puc assegurar que totes han parlat amb una llibertat absoluta —alguna d'elles em va confessar que mai abans no havia explicat a ningú alguns detalls.

Aquest llibre —si no en la forma, sí en el fons— es troba inserit en una tradició que ve de lluny. L'escriptura és una eina d'expressió intrínsecament privada que han fet servir les religioses per expressar-se, malgrat que no sabessin si mai serien llegides.

A diferència de l'àmbit privat, la cel·la conventual ha estat un lloc privilegiat per a l'escriptura femenina perquè ha estat reconegut com a creador de cultura, si més no, d'una cultura religiosa institucionalitzada, i encara que ha estat difícil traspasar els murs del monestir, algunes vegades s'ha aconseguit, i aleshores aquestes dones han parlat sense embuts, fins que a força de dir veritats han estat de nou silenciades.

Les veus de les monges d'aquest llibre han aconseguit novament traspasar els murs de silenci que, en aquest cas, els havien imposat la indiferència i l'oblit, actituds de vegades més devastadores que l'autoritat o el poder.

Confiam que les seves veus no siguin mai silenciades.

Intervenció de Lluís Serra

Després d'unes reflexions inicials sobre el llibre, el títol i l'espai eclesial de la vida religiosa a l'Església, Lluís Serra, com a secretari general de l'URC, va llegir l'article que quatre anys abans, setembre 2008, havia escrit i publicat sobre l'original en català. Una forma de contrastar anys després la vigència d'unes valoracions molt favorables a aquesta obra.

Laia de Ahumada (Barcelona, 1957) ha escrit un llibre titulat *Monges* i editat per Fragmenta Editorial, que recull entrevistes a 20 religioses a partir d'una única pregunta: «Quin és el teu desig més profund?» Estirant aquest fil inicial, Laia aconsegueix treure l'entrellat d'unes biografies, la lectura de les quals és impactant. No

em vaig llegir el llibre de manera lineal. Vaig començar per les monges que coneixia personalment i vaig acabar llegint totes les altres. A mesura que avançava en la lectura, queien els tòpics i els estereotips, que són nombrosos pel fet de ser dones, cristianes i religioses, i s'obria la visió d'una maduresa humana i espiritual realment impressionant. Com qualsevol selecció, és discutible la reducció a només 20 o la seva procedència institucional. Però no val la pena perdre el temps en aquest debat, que considero estèril. El ventall d'edats oscil·la entre 42 anys, la més jove, fins als 81 de la més gran del grup. La mitjana de totes 20 és de 66 anys i cinc mesos.

Admiro la llibertat personal de la seva vida i les seves respostes. L'edat i la maduresa són determinants. Mostren de quina manera la fe esperona l'existència, i les impulsa a la valentia i a les opcions d'avantguarda. No hi ha actituds apocades tot i que, com qualsevol persona, experimenten qualsevol sentiment propi del repertori del cor humà: por, dubte, enamorament, abandonament, alegria... La història de la seva vocació té elements bastant comuns, com un entorn familiar i religiós, unes vivències d'adolescència, un rebuig inicial de ser monges, com si es tractés de l'última de les opcions. Altres elements són diferencials, perquè, com escriu santa Teresa de Jesús: «Per molts camins ens mena el Senyor.» Cal ressaltar que la guspira vocacional sorgeix, sovint, en els primers anys d'adolescència. Potser la pastoral s'ho hauria de replantejar per no descuidar unes franges d'edat que poden ser ignorades.

N'admiro la femineïtat, com a autèntica font de riquesa, malgrat que han hagut de lluitar per no veure's engolides per les circumstàncies històriques d'un patriarcat imperant, tant en la societat com en l'Església. Amb la seva vida i les seves respostes, demostren que ser monja no implica abdicar de cap manera de la dignitat personal ni de les característiques de gènere. Encara més, que ha estat una opció d'autorealització a la vegada que de feina pel Regne. Sé que no sempre és o ha estat així. En qualsevol col·lectiu hi ha llums i ombres, i en el seu també. Però el seguiment de Jesús no va mai en detriment de la persona. Si fos així, es demostraria que es tracta d'un peatge cultural antievangèlic o d'una manera equivocada d'entendre la vocació.

N'admiro la valentia de trobar presències inèdites en llocs de frontera. Lluny dels nius segurs o de les moquetes del poder, es fonen amb els pobres i marginats per fer-los arribar el missatge amorós, pastat en la fe i en la seva identificació amb l'evangeli. Moltes vegades, opten per decisions agosarades després d'un llarg discerniment. No hi ha improvisació ni superficialitat, sinó enteniment i diàleg. Quan del fons del seu cor sorgeix una crida, no hi ha manera de silenciar-la.

Ara que els cristians estem mig acomplexats pel fet de ser-ne, en un entorn real i mediàtic no sempre fàcil, fins i tot moltes vegades combatiu, em sento orgullós de pertànyer a l'Església perquè, en el seu si, cristal·litzen vides com aquestes de gran densitat. Sé que hi ha ombres, foscor i, fins i tot, pecat, però sentir el batec d'aquestes 20 religioses, i de moltes més que es podrien afegir en futurs llibres, em lliura dels tòpics per endinsar-me en el misteri amorós de l'acció de Déu. L'espiritualitat d'arrel femenina constitueix una riquesa, de la qual, erròniament, hem prescindit massa temps. És hora de reparar aquest oblit.